

تجلی فرهنگ دین داری و تشیع در شاهنامه فردوسی

زهرا یزدانی

گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.

چکیده

شاهنامه اثر طبع یکی از برجسته ترین شاعران ایران اسلامی، ابوالقاسم فردوسی است که تمامی ادیبان و شاعران سترگ ایران، از سنایی و عطار گرفته تا سعدی و حافظ و .. ادیب پیشاوری و دیگران، برای اندوختن مایه های علمی و تاریخی و نیز تشحیذ طبع خویش، از این کتاب بهره فراوان گرفته اند. مطالعه شاهنامه، چشمه های ادب و هنر را در ضمیر مستعدان جاری و جوشان می سازد و به ویژه جوهر حماسه را در اعماق ذهن در خوانندگان رسوخ می دهد. فردوسی، به معنی تمام کلمه، شاعر «ملی» ایران است. آمل و افکار، دین و مذهب، زبان و شیوه بیان ایرانیان از شاهنامه نیرو می گیرد. استاد توس، عمده دوران تدوین شاهنامه را در قرن چهارم هجری سپری کرده است. قرن چهارم، اوج دوران شکوه و شکوفایی تمدن اسلامی است. فردوسی بنیاد سترگ حماسه سرای این مرز و بوم است و در تجسم اسطوره های ایرانی جهت احیای هویت فرهنگی و ملی و اعتلا بخشیدن به ارزشهای انسانی و آرمانی بر مبنای آیین مذهبی، مقام اول را به خود اختصاص می دهد. برخی متفکرین و اندیشمندان علم اساطیر بیان می دارند که اسطوره و دین همانندی های بسیاری دارند. نگاه فردوسی در شاهنامه به اسطوره و دین، تلفیقی از واقع بینی و آرمان گرایی است. فردوسی بین اسطوره های اهریمنی و اهورایی فرق می گذارد و این گونه حقایق ماورایی را در زبان رمزی و تمثیلی و در قالب اسطوره بیان می نماید. در اندیشه فردوسی مهر جاودانگی بر پیشانی اسطوره های درخشان و مثبت چون فریدون، سیاوش، گیو، کیخسرو و ... نهاده می شد و نیز اعتقاد او به خدای واحد بر مبنای دین ابراهیمی، قطعاً یکی از علل ماندگاری شاهنامه بر تارک اساطیر جهان می باشد. در مقاله حاضر، به بررسی این موضوع در شاهنامه پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: شاهنامه، فردوسی، دین، اسطوره